



Valsts valodas
centrs

**VALSTS VALODAS CENTRA
2024. GADA
PUBLISKAIS PĀRSKATS**

**2025
RĪGA**

Satura rādītājs

Priekšvārds	2
1. Pamatinformācija	4
1.1. Valsts valodas centra juridiskais statuss	4
1.2. Politikas joma, par kuru iestāde ir atbildīga	4
1.3. Valsts valodas centra darbības virzieni, mērķis un stratēģijas prioritātes	4
2. Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti	6
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	6
2.2. Valsts pamatbudžeta apakšprogrammas “Valsts valodas aizsardzība” darbības stratēģijā sasniedzamo rezultātu izpilde pa darbības jomām 2024. gadā	6
2.2.1. Valsts valodas lietojuma uzraudzība	6
2.2.2. Terminoloģija un tiesību aktu tulkošana	7
2.3. Sasniegtais 2024. gadā sadalījumā pa Valsts valodas centra noteiktajām prioritātēm un izvirzītajiem mērķiem	9
2.3.1. 1. Prioritāte: uz sadarbību vērstas iestādes lomas stiprināšana	9
2.3.2. 2. Prioritāte: iestādes viedokļa nozīmīguma un atpazīstamības stiprināšana	10
2.3.3. 3. Prioritāte: informācijas aprites elektronizācija, darba efektivizācija un digitālās vides uzlabošana	13
2.4. Papildinformācija par normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli valsts valodas lietošanas jomā	15
2.5. Papildinformācija par tiesību aktu tulkošanu	16
2.6. Papildinformācija par Latviešu valodas ekspertu komisijas darbu	17
2.7. Būtiskākie pakalpojumi	17
2.8. Pārskats par centra vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai	18
2.9. Sabiedrisko palīgu darba izpilde	19
3. Personāls	21
4. Komunikācija ar sabiedrību	22
5. Nākamajā gadā plānotie pasākumi	26

PRIEKŠVārds

Cienījamie lasītāji!

Nododam jūsu vērtējumam Valsts valodas centra (turpmāk – centrs) 2024. gada publisko pārskatu. Šis pārskats atspoguļo mūsu kopīgo veikumu valsts valodas stiprināšanā un attīstībā, kā arī sniedz ieskatu nākotnes iecerēs.

Aizvadītais gads centram bijis pārmaiņu laiks. Un man ir īpašs gods un prieks uzrunāt jūs kā centra direktorei, jo tiku apstiprināta amatā 2025. gada martā.

Vēlos izteikt dziļu pateicību centra ilggadējam vadītājam Mārim Baltiņam par nenovērtējamo ieguldījumu centra attīstībā un valsts valodas politikas veidošanā. Viņa vadībā centrs ir audzis un nostiprinājies kā stūrakmens latviešu valodas aizsardzībā un attīstībā. Tāpat paldies Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departamenta vadītājam Arturam Krastiņam, kurš aizvadītajā gadā uzņēmās centra vadības grožus kā pienākumu izpildītājs, nodrošinot centra profesionālu, nepārtrauktu un efektīvu darbu sabiedrības labā.

Analizējot 2024. gada rezultātus, redzams, ka centrs ir strādājis mērķtiecīgi un ar lielu atdevi.

Valodas kontroles departaments aktīvi uzraudzīja Valsts valodas likuma prasību ievērošanu tirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas un citu pakalpojumu jomās, kā arī izglītības iestādēs, veicot 2841 pārbaudi un sniedzot 1228 konsultācijas par valsts valodas lietošanu regulējošo normatīvo aktu prasībām. Sadarbībā ar Valsts darba inspekciju tika izstrādātas vadlīnijas darba devējiem par valsts valodas nozīmi un svešvalodu prasībām darba vidē.

Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas jomā ir plānotie rezultāti ir sasniegti, iztulkojot 6305,4 standartlapas starptautisko tiesību aktu un 3789,2 standartlapas Latvijas Republikas likumu tulkojumu angļu valodā, tādējādi veicinot latviešu valodas pilnvērtīgu funkcionēšanu Eiropas Savienības institūcijās. Ir turpināta Latviešu valodas ekspertu komisijas (LVEK) darbība un nodrošināta cieša sadarbība ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisiju (LZA TK). Īpaša uzmanība 2024. gadā veltīta latgaliešu rakstu valodai, publicējot skaidrojumus un divas atvērto datu kopas.

Stiprināta centra atpazīstamība, sociālajos tīklos regulāri publicējot infografikas un informatīvos ierakstus “Nedēļas termins” un “Nedēļas skaidrojums”. 2024. gadā norisinājās akcija “Latvijas mediju valodas balva” ar 76 pretendentiem, kā arī tika īstenota akcija “Latviešu valodai draudzīga vide”, godinot 13 uzņēmumus. Lepojamies ar veiksmīgi organizēto konferenci “Latviešu valoda ES – savstarpējā mācīšanās un izglītošanās” sadarbībā ar Ārlietu ministriju un Eiropas Komisijas pārstāvniecību, kas apliecina valodas jautājumu aktualitāti un nozīmību starptautiskā līmenī. Viena no centra 2024. gada prioritātēm bija nodarbināto kompetenču paaugstināšana, īpašu uzmanību pievēršot digitālo prasmju uzlabošanai.

Raugoties nākotnē, 2025. gads solās būt vēl viens pārmaiņām un notikumiem bagāts gads. Papildus ierastajiem pienākumiem centra darbību ietekmēs tādas aktualitātes kā pašvaldību vēlēšanas, kas prasīs pastiprinātu uzmanību valodas lietojumam priekšvēlēšanu aģitācijā; 2025. gadā notiks Kalendārvārdu ekspertu komisijas sēde, apstiprinot jaunus vārdus iekļaušanai latviešu tradicionālo kalendārvārdu sarakstā un paplašinātajā vārdadienu sarakstā; paredzama

arī normatīvo aktu pārskatīšana, stiprinot valsts valodas politiku un normatīvā regulējuma atbilstību sabiedrības vajadzībām.

Mana kā jaunās direktores vīzija ir Valsts valodas centrs kā atvērta, moderna un dinamiska institūcija, kas kalpo sabiedrības interesēm. Turpināsim stiprināt valsts valodas aizsardzību un attīstību, aktīvi iesaistoties digitalizācijas procesos, lai valsts valoda pilnvērtīgi funkcionētu mūsdienu digitālajā vidē. Aicinu ikvienu – katru Latvijas iedzīvotāju, uzņēmēju, valsts pārvaldes iestādi – uz ciešu sadarbību. Tikai kopā strādājot, mēs varam sasniegt izcilus rezultātus, saliedēt un radīt sabiedrību, kurā valsts valoda ir ne tikai likuma burts, bet arī dzīvs un plaukstošs spēks, kas mūs vieno un iedvesmo!

Valsts valodas centra direktore
Inese Muhka

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Valsts valodas centra juridiskais statuss

Valsts valodas centrs ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Tā juridiskais statuss ir noteikts Valsts valodas likumā (26. panta otrā daļa) un Ministru kabineta 2020. gada 2. septembra noteikumos Nr. 550 “Valsts valodas centra nolikums”. Valsts valodas centrs izveidots 1992. gada 13. februārī, lai nodrošinātu Latvijas Republikas Valodu likuma, kas stājās spēkā 1992. gada 5. maijā, izpildi. Īstenojot Ministru kabineta 2009. gada 12. marta rīkojumā Nr. 192 “Par valsts aģentūras “Tulkošanas un terminoloģijas centrs” reorganizāciju” (prot. Nr. 17 52. §) noteikto, ar 2009. gada 1. jūliju centram pievienota valsts aģentūra “Tulkošanas un terminoloģijas centrs”. Plašāka informācija par centru pieejama tīmekļvietnē <https://www.vvc.gov.lv>.

1.2. Politikas joma, par kuru iestāde ir atbildīga – valodas politikas īstenošana (juridiskajā aspektā), nodrošinot valsts valodas saglabāšanu, aizsardzību un attīstību

Iestādes funkcijas:

- aizsargāt valsts valodas lietotāju tiesības un intereses;
- uzraudzīt normatīvo aktu ievērošanu valsts valodas lietošanas jomā;
- sekmēt latviešu valodas kultūrvides sakārtošanu, īpaši veicinot valstij raksturīgo vietvārdu atjaunošanu un aizsardzību;
 - veicināt latviešu valodas pilnvērtīgu funkcionēšanu Eiropas Savienības institūcijās;
 - nodrošināt Latvijas Republikai saistošo starptautisko līgumu, Eiropas Savienības institūciju un starptautisko organizāciju izdoto tiesību aktu vai citu dokumentu oficiālos tulkojumus latviešu valodā, Latvijas Republikas tiesību aktu tulkojumus Eiropas Savienības dalībvalstu valodās un minēto tulkojumu vispārēju pieejamību;
 - veicināt vienotas, latviešu valodas normām atbilstošas terminoloģijas lietošanu tiesību aktos un citos dokumentos.

1.3. Valsts valodas centra darbības virzieni, mērķis un stratēģijas prioritātes

Iestādes darbības mērķis – īstenot valsts politiku attiecībā uz normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli valsts valodas lietošanas jomā un nodrošināt valsts pārvaldes iestādes un sabiedrību ar valsts un starptautisko organizāciju izdoto tiesību aktu un citu dokumentu oficiālajiem tulkojumiem, kā arī panākt saskaņotas terminoloģijas lietojumu Latvijas Republikas tiesību aktos un to tulkojumos.

Centrs savu pilnvarojuma un mērķu īstenošanu nodrošina divās darbības jomās:

- valsts valodas lietojuma uzraudzība;
- terminoloģija un tiesību aktu tulkošana.

Centra darbības stratēģijas prioritātes ir noteiktas 2022. gadā apstiprinātajā centra stratēģijā 2022.–2026. gadam:

- uz sadarbību vērstas iestādes lomas stiprināšana;
- iestādes viedokļa nozīmīguma un atpazīstamības stiprināšana;
- informācijas aprites elektronizācija, darba efektivizācija un digitālās vides uzlabošana.

Centrs īsteno valsts pamatbudžeta apakšprogrammu Nr. 09.01.00 “Valsts valodas aizsardzība”.

2. FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

Nr. p.k.	Finansiālie rādītāji	2023. gadā (faktiskā izpilde)	2024. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	1 366 190	1 385 259	1 456 295
1.1.	dotācijas	1 366 190	1 385 259	1 456 295
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	0	0	0
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	0	0	0
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	1 366 190	1 385 259	1 456 295
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	1 348 398	1 375 445	1 446 481
2.1.1.	kārtējie izdevumi	1 346 214	1 373 261	1 442 932
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	2 184	2 184	3 549
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0	0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	0	0	0
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	17 792	9 814	9 814

2.2. Valsts pamatbudžeta apakšprogrammas “Valsts valodas aizsardzība” darbības stratēģijā sasniedzamo rezultātu izpilde pa darbības jomām 2024. gadā

2.2.1. Valsts valodas lietojuma uzraudzība

2024. gadā Valodas kontroles departaments savas kompetences ietvaros uzraudzīja un kontrolēja Valsts valodas likuma prasību izpildi tirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas un citu pakalpojumu jomu uzņēmumos. Pārskata periodā prioritāri īstenota privātajā un publiskajā sfērā nodarbināto personu valsts valodas lietojuma uzraudzība un tīmekļvietņu uzraudzība, veicot gan plānotas, gan neplānotas pārbaudes. Papildus tam Valodas kontroles departaments atbilstoši izstrādātajai kontroles programmai kontrolēja Valsts valodas likuma ievērošanu pašvaldību izglītības iestādēs, kurās tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas¹, pārbaudot pamatizglītības pedagogu valsts valodas lietojuma atbilstību normatīvo aktu prasībām. Līdztekus valsts valodas lietojuma uzraudzībai Valodas kontroles departaments

¹ Saskaņā ar grozījumiem Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā no 2023. gada 1. septembra izglītības process tikai valsts valodā tiek īstenots pirmsskolas izglītībā un pamatizglītības pakāpē 1., 4. un 7. klasē. No 2024. gada 1. septembra mācības tikai valsts valodā uzsāka 2., 5. un 8. klases skolēni, bet no 2025. gada 1. septembra – pievienosies arī 3., 6. un 9. klase.

konsultēja fiziskās un juridiskās personas par Valsts valodas likuma un citu ar valsts valodas lietošanu saistīto normatīvo aktu prasību piemērošanu. Tāpat Valodas kontroles departaments sagatavoja un centra tīmekļvietnē sniedza aktuālos normatīvo aktu skaidrojumus valsts valodas lietošanas jomā – par valodas lietojumu priekšvēlēšanu aģitācijā, tiešsaistes tirdzniecības vietās un tūrisma nozares transportā. Sadarbībā ar Valsts darba inspekciju ir izstrādātas vadlīnijas atsevišķi darba devējiem privātajā sektorā un publiskajā sektorā par valsts valodas nozīmi un svešvalodu prasībām darba vidē un darba sludinājumos. Papildus ikdienas darba pienākumiem Valodas kontroles departaments 2024. gadā aktīvi piedalījās Darba likuma un Ministru kabineta 2005. gada 15. februāra noteikumu Nr. 130 “Noteikumi par valodu lietošanu informācijā” grozījumu izstrādē, kā arī līdzdarbojās valsts valodas politikas īstenošanas pasākumos, sekmējot latviešu valodas lomas palielināšanu tautsaimniecībā.

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Veikta valsts valodas lietojuma uzraudzība	Veiktas valsts valodas lietojuma pārbaudes (skaits)	2841	3450	Rezultatīvais rādītājs tiek pakāpeniski uzlabots. Novirze no plānotās vērtības ir proporcionāla nodarbināto skaitam un nostrādātajām darba dienām. Vērtējot darbības rezultātus par pēdējiem trim gadiem kopsakarā ar personāla mainību, secināms, ka plānotā mērķa vērtība, visticamāk, netiks sasniegta.
	Konstatēto valsts valodas lietojuma pārkāpumu īpatsvars pret kopējo veikto pārbaudīto skaitu (%)	31,0	15,0	Rādītājs ir pārsniegts saistībā ar veiktajām plānotajām un neplānotajām pārbaudēm, kā arī īstenotajām kontroles programmām pašvaldību iestādēs.
	Sniegtas konsultācijas par valsts valodas lietošanu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām (skaits)	1228	1350	Valodas kontroles departamenta kapacitāte ļauj nodrošināt pārskata periodā plānoto konsultāciju skaitu, taču lielākoties tiek saņemti nevis jautājumi, bet gan sūdzības par iespējamiem valsts valodas lietošanu regulējošo normatīvo aktu pārkāpumiem. Tādējādi sniegto konsultāciju skaits atpaliek no plānotā.

2.2.2. Terminoloģija un tiesību aktu tulkošana

2024. gadā Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departaments atbilstoši ministriju pieprasījumiem tulkoja starptautisko organizāciju izdotos tiesību aktus un citus dokumentus, kā arī starptautiskos līgumus latviešu valodā un nodrošināja Latvijas Republikas tiesību aktu tulkojumus angļu valodā. Atbilstoši Pasākumu plānam noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai 2024.–2026. gadam centrs nodrošināja visu būtiskāko Latvijas Republikas likumu tulkojumus angļu valodā, taču darbs joprojām turpinās, jo tiek pastāvīgi tulkoti šo likumu grozījumi, kā arī papildus tiek tulkoti Ministru kabineta noteikumi. Šo tulkojumu rādītājs 2024. gadā mazliet pārsniegts – no 1600 standartlapām iztulkotas 1685,8 standartlapas.

Pārskata gadā terminoloģijas izstrādē uzturēta cieša sadarbība ar Latvijas Republikas un Eiropas Savienības iestāžu pārstāvjiem un speciālistiem. Šajā periodā turpināta Terminoloģijas

un tiesību aktu tulkošanas departamenta vadītāja, direktora vietnieka attīstības jautājumos, terminoloģu un galvenā lingvista ciešā sadarbība ar Latviešu valodas ekspertu komisiju (LVEK) un Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisiju (LZA TK). Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departamenta vadītājs, direktora vietnieks attīstības jautājumos un galvenais lingvists regulāri iesūta jautājumus LVEK un piedalās tās sēdēs, savukārt sadarbībā ar LZA TK regulāri tiek iesniegti sarežģīti terminoloģijas jautājumi saskaņošanai komisijās. Komisijas sēdēs regulāri piedalās Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departamenta vadītājs, direktora vietnieks attīstības jautājumos un/vai kāda no terminoloģēm.

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Nodrošināta tiesību aktu tulkošana pēc valsts pārvaldes iestāžu pasūtījuma, terminoloģijas pieejamības veicināšana	ES u. c. starptautisko tiesību aktu tulkojumi latviešu valodā (tūkst. lpp.)	6,3	6,5	Neraugoties uz personāla mainību departamentā un vienlaikus veicamo jauno literāro redaktoru, tulkotāju sagatavošanu darbam centrā, plānotie rezultāti ir sasniegti – izpildes rādītājs ir sasniedzis 97 %, kas apliecina darbinieku profesionalitāti un augstu darba atdevi.
	LR tiesību aktu tulkojumi ES dalībvalstu valodās (tūkst. lpp.)	3,8	4,0	Arī šajā tulkošanas virzienā nodarbinātajiem darbiniekiem nācās pielāgoties personāla izmaiņām un vienlaikus sagatavot jaunus kolēģus LR tiesību aktu tulkošanas darbam. Neskatoties uz šiem apstākļiem, uzdevumu izpilde sasniegusi 94 %, kas apliecina sekmīgu darba organizāciju un komandas spēju nodrošināt augstu rezultativitāti arī pārmaiņu situācijās.
Nodrošināta saskaņotas terminoloģijas datubāzes aktualitāte	Apkopoti un ik gadu publiskoti jauni termini brīvpieejas datubāzēs (skaits tūkst.)	2,1	2	Šķirkļi ir nodoti KISC ievietošanai termini.gov.lv. Sākot no 2025. gada, centrs terminus publiskos reizi pusgadā.
Centra tīmekļvietnes sadaļā “Latgaliešu rakstu valoda” papildināts un precizēts saturs	Publicēti skaidrojumi (skaits)	5	12	Rezultāts ir daļēji sasniegts – centra latgaliešu rakstu valodas eksperte ir publicējusi divas atvērto datu kopas, kas saskaņotas ar centra Latgaliešu rakstu valodas apakškomisiju, kā arī papildinājusi centra tīmekļvietni ar jauniem skaidrojumiem.
Plašsaziņas līdzekļos sniegtas intervijas par latgaliešu rakstu valodu, tās normām un vēsturi	Sniegtas intervijas (skaits)	1	6	Interese par latgaliešu rakstu valodu plašākā sabiedrībā ir mazinājusies, taču turpmāk paredzēts vairāk laika veltīt dalībai pasākumos, kas veltīti latgaliešu kultūrai un rakstu valodai, lai tieši uzrunātu latgaliešu rakstu valodas interesentus un informētu tos par

				iespējām no centra saņemt latgaliešu rakstu valodas konsultācijas.
Noteikt valodas resursu kopas, to izgūšanas, apkopošanas un atvēršanas priekšnosacījumus un radīt nepieciešamo normatīvo regulējumu ²	Sadarbībā ar KISC noteiktas valodas resursu kopas, to izgūšanas, apkopošanas un atvēršanas priekšnosacījumi un izstrādāts normatīvais regulējums	Termini.gov.lv uzlabošana, jaunu valodas resursu sagatavošana publicēšanai	Resursi ir apzināti pilnā apmērā, izstrādāts normatīvais regulējums	Termini.gov.lv no tehniskā viedokļa pamazām noveco, tāpēc ir nepieciešams meklēt līdzekļus portāla pilnīgai pārbūvei, taču, neskatoties uz to, portāla saturs joprojām tiek papildināts un uzlabots, kā arī pēc iespējas tiek uzlabota tā funkcionalitāte. Vienlaikus ir uzsāktas diskusijas ar KISC par normatīvā regulējuma izstrādi, piemēram, grozot Informācijas atklātības likumu.

2.3. Sasniegtais 2024. gadā sadalījumā pa Valsts valodas centra noteiktajām prioritātēm un izvirzītajiem mērķiem

2.3.1. 1. Prioritāte: uz sadarbību vērstas iestādes lomas stiprināšana

Noteiktais mērķis: nodrošināt sadarbībā balstītu pieeju sabiedrības un uzņēmēju iesaistīšanai un izglītošanai par valsts valodas lietojumu

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Veicināta sabiedrības līdzdalība	Piesaistīti un atbilstoši sagatavoti centra brīvprātīgie sabiedriskie palīgi (turpmāk – sabiedriskais palīgs) (skaits) ³	24	30	Lai gan pārskata periodā centrs ir saņēmis jaunus pretendentu pieteikumus un ir noslēgti jauni brīvprātīgā darba līgumi, plānotā vērtība nav sasniegta. Neizpildes iemesls ir sabiedrisko palīgu mainība un notiekošie procesi pasaulē. Ņemot vērā centra sabiedrisko palīgu darbības jomas specifiku kopsakarā ar arvien pieaugošo tendenci paaugstināt sabiedrības iesaisti brīvprātīgajā darbā, ir novērojams, ka sabiedrība labprātāk izvēlas citas (sociālās) jomas, kurās darboties kā brīvprātīgajiem.
	Sabiedrisko palīgu sniegtās konsultācijas (skaits) ⁴	324	600	Sabiedrisko palīgu sniegums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir uzlabojies. Neizpilde saistīta ar brīvprātīgā darba specifiku – brīvprātīgo darbu katrs sabiedriskais palīgs veic pēc saviem ieskatiem un spējām.

² “Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam”

³ Tieslietu ministrijas darbības rezultatīvais rādītājs budžeta apakšprogrammā 09.01.00 “Valsts valodas aizsardzība”.

⁴ “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam īstenošanas plāna 2017.–2018. gadam” 2.1.1.3. uzdevums.

Veikta uzņēmējdarbības vides tuvināšana un mijiedarbība ar centra darbību	Sagatavoti skaidrojoši materiāli uzņēmumiem par valsts valodas lietošanas pamatprasībām	5	4	2024. gadā Valodas kontroles departaments sadarbībā ar Valsts darba inspekciju izstrādājis vadlīnijas par valsts valodas nozīmi un svešvalodu prasībām darba vidē un darba sludinājumos. Vadlīnijas izstrādātas atsevišķi darba devējiem privātajā sektorā ⁵ un publiskajā sektorā ⁶ . Papildus izstrādāti informatīvie materiāli (atgādes) darba devējiem privātajā sektorā ⁷ un publiskajā sektorā ⁸ . Tāpat pārskata periodā Valodas kontroles departaments sagatavojis skaidrojumu par Valsts valodas likuma prasību piemērošanu tiešsaistes tirdzniecības vietās – tīmekļvietnēs, interneta veikalos (e-veikalos) ⁹ .
Sabiedrībai sniegts atbalsts tulkošanas jomā	Papildinātas un aktualizētas tiesību aktu tulkošanas rokasgrāmatas tulkojumiem no latviešu valodas angļu valodā un starptautisko tiesību aktu tulkojumiem	2	2	Tulkošanas rokasgrāmatas tiek regulāri labotas un papildinātas.

2.3.2. 2. Prioritāte: iestādes viedokļa nozīmīguma un atpazīstamības stiprināšana

Noteiktais mērķis: iestādes atpazīstamības palielināšana un proaktīva informācijas sniegšana sabiedrībai par centra aktualitātēm

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Sabiedrība ir informēta par centra darbību, un ir veicināta atpazīstamība	Sekotāju skaits sociālajos tīklos	11,2 tūkst.	13,1 tūkst.	2024. gadā kopējais sekotāju skaits "Facebook" un "X" palielinājās par 710 lietotājiem. Neizpilde saistāma ar ļoti zemu jaunu lietotāju piesaisti "X", jo ir novērots, ka šis sociālais tīkls strauji zaudē popularitāti sabiedrībā, kā arī ir ļoti zema aktivitāte no sabiedrības puses, lielākā daļa ierakstu no sabiedrības pārklājas un tiek dublēti gan "Facebook", gan "X".
	Infografiku skaits, t. sk. informatīvs raksts Valsts	6	8	Centrs publicēja trīs infografikas Sabiedrisko palīgu institūta aktualizēšanai un sabiedrības

⁵ Pieejamas: <https://www.vvc.gov.lv/lv/media/20064/download?attachment>.

⁶ Pieejamas: <https://www.vvc.gov.lv/lv/media/20166/download?attachment>.

⁷ Pieejama: https://www.vvc.gov.lv/sites/vvc/files/media_file/Atgadne_valoda_darba_vide_privata_2024.pdf.

⁸ Pieejama: https://www.vvc.gov.lv/sites/vvc/files/media_file/Atgadne_valoda_darba_vide_publica_2024.pdf.

⁹ Pieejams: <https://www.vvc.gov.lv/lv/interneta-veikalciem>.

*Valsts valodas centra 2024. gada
publiskais pārskats*

	valodas dienas ietvaros			aicināšanai iesaistīties brīvprātīgajā darbā valsts valodas stiprināšanai. Vēl trīs infografikas tika publicētas sabiedrības uzrunāšanai un informēšanai: par priekšvēlēšanu aģitācijas valodas normu skaidrošanu, par LVEK nozīmīgākajiem lēmumiem, kā arī par centra gada publiskā pārskata publiskošanu.
	Kampaņu “Nedēļas termini” un “Nedēļas skaidrojums” ierakstu skaits gadā	23 nedēļas termini un 38 nedēļas skaidrojumi	35 nedēļas termini un 35 nedēļas skaidrojumi	Lai izplatītu informāciju par centra, LVEK un LZA TK pieņemtajiem un ieteiktajiem termiņiem, “Facebook” un “X” katru nedēļu tiek publicēti nedēļas skaidrojumi. Savukārt nedēļas termiņi tiek publicēti ar mērķi popularizēt Latvijas Nacionālo terminoloģijas portālu termini.gov.lv.
Veicināta latviešu valodas lietošana publiskajā telpā uzņēmējdarbības un izglītības jomās	Valsts valodas centra akciju dalībnieki (skaits kopā)	128	50	2024. gadā pirmoreiz norisinājās akcija “Latvijas mediju valodas balva”, kas tiek rīkota sadarbībā ar Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi. 2024. gadā akcijā vērtēja 76 pretendētus. Akcijā tika apbalvoti 11 laureāti un 8 veicināšanas balvu ieguvēji. Savukārt akcijai “Latviešu valodai draudzīga vide” tika pieteikti 52 dalībnieki, par akcijas laureātiem tika atzīti un svinīgā pasākumā godināti 13 uzņēmumi.

**Noteiktais mērķis: centra pamatfunkcijas – tiesību aktu tulkošana un terminoloģijas
izstrāde – popularizēšana sabiedrībā**

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Veicināta latviešu valodas pilnvērtīga funkcionēšana ES institūcijās	Konsultāciju skaits terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas jomā (gadā)	301	400	Sniegtas 284 ārējās konsultācijas par 696 valodas vienībām un 17 ES konsultācijas par 69 valodas vienībām.
	Konferences organizēšana (gadā)	1	1	01.11.2024. norisinājās konference “Latviešu valoda ES – savstarpējā mācīšanās un izglītošanās”, kuru organizēja centrs sadarbībā ar Ārlietu ministriju un Eiropas Komisijas pārstāvniecību.
	Papildināta terminoloģijas datubāze (skaits tūkst., gadā)	2,1	2	Dati nodoti ievadīšanai termini.gov.lv. Turpmāk dati tiks publicēti reizi pusgadā.
Popularizētas latgaliešu rakstu valodas normas	Centra tīmekļvietnē publiskotie skaidrojumi un plašsaziņas	5 skaidrojumi, 1 intervija	12 skaidrojumi, 6 intervijas	Publicēti 2024. gada skaidrojumi tīmekļvietnes sadaļā “Latgaliešu rakstu valodas konsultāciju apkopojums”, kā arī publicētas

	līdzekļiem sniegtās intervijas (gadā)			divas atvērto datu kopas latgaliešu rakstu valodā: “Valstu un iedzīvotāju nosaukumi latgaliski” un “Līvānu novada vietvārdu saraksts latgaliski”. Datu kopa “Līvānu novada vietvārdu saraksts latgaliski” turpmāk tiks papildināta ar citu Latgales novadu vietvārdiem latgaliski. Attiecībā uz interviju sniegšanu paredzēts mainīt informācijas sniegšanas formātu: turpmāk uzsvars tiks likts uz dalību pasākumos, kas veltīti latgaliešu kultūrai un rakstu valodai.
--	--	--	--	--

Noteiktais mērķis: klūt par modernu, pieprasītu un atpazīstamu darba devēju, pie kura vēlas strādāt profesionāli speciālisti. Izveidot ilgtspējīgu nodarbināto komandu, veicinot saliedētību, sadarbību un lojalitāti pret iestādi, tādējādi samazinot nodarbināto mainību

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Nodrošināta ilgtspējīga, profesionāla nodarbināto komanda	Nodarbināto mainība (%) ¹⁰	17,8	13	2024. gadā septiņi nodarbinātie pārtrauca darba/civildienesta attiecības ar centru dažādu iemeslu dēļ.
	Mainība pirmajā gadā (%) ¹¹	25	20	2024. gadā tika pieņemti astoņi jauni nodarbinātie, no kuriem divi pārtrauca civildienesta attiecības pirmā gada laikā.
	Vidējais dienesta/darba attiecību ilgums ¹²	9,4	9 gadi	2024. gadā centrs sasniedza 2026. gada mērķa vērtību.
	Nodarbināto ¹³ apmierinātība ar darbu (“pilnīgi apmierina”)	33,3 %	55 %	“Pilnībā piekrītu”: 33,3 %, “Drīzāk piekrītu”: 50 %. Trūkumus, kuri visbiežāk norādīti aptaujā, centrs diemžēl nevar uzlabot nepietiekamo budžeta līdzekļu dēļ (atalgojums, labāka veselības apdrošināšanas polise, piemērotākas un modernākas darba telpas). Nodarbinātie norādījuši arī uz paaugstinātu darba slodzi un iekšējās komunikācijas nepilnībām. Iekšējās komunikācijas uzlabošanas nolūkā tiek veiktas regulārākas un daudzpusīgākas sanāksmes, organizēta individuālākie pieeja problēmu identificēšanā un risināšanā.

¹⁰ Gada laikā aizgājušo nodarbināto skaits / kopējais nodarbināto skaits.

¹¹ Darbinieki, kuri pametuši iestādi pirmajā gadā / kopējais jaunpieņemto darbinieku skaits.

¹² Vidējais dienesta/darba attiecību ilgums, t. i., visu darbinieku kopējais dienesta/darba attiecību ilgums / kopējais darbinieku skaits.

¹³ Nosaka, balstoties uz darbinieku aptaujas rezultātu. Tiek iekļautas tikai tās nodarbināto atbildes, kurās apgalvojumam “Kopumā esmu apmierināts(-a) ar darbu centrā” ir norādītas atbildes “Pilnīgi piekrītu”.

2.3.3. 3. Prioritāte: informācijas aprites elektronizācija, darba efektivizācija un digitālās vides uzlabošana

Noteiktais mērķis: iekšējās informācijas un izejošo dokumentu plūsmas efektivizācija un elektronizācija, ieviešot e-risinājumus un samazinot papīra patēriņu

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Informācijas aprite ir elektronizēta un efektivizēta	Samazināta papīra dokumentu aprite gan iekšējos, gan ārējos procesos	Izsūtīts 1201 papīra dokuments	Pilnīgi ieviesta elektronisku dokumentu aprite procesos, kuros tas ir iespējams	Papīra dokumentu aprites pieaugums galvenokārt skaidrojams ar konstatēto administratīvo pārkāpumu skaita palielināšanos. Šajos gadījumos centram ir ierobežotas iespējas samazināt dokumentu apjomu, jo normatīvie akti paredz, ka šādas vēstules nosūtāmas kā ierakstītas sūtījumu vēstules vai uz oficiālo e-adresi, kas ne vienmēr adresātam ir izveidota. Elektroniskā saziņa tiek izmantota, ja persona ir norādījusi e-pastu kā saziņas kanālu. Visos pārējos iekšējos un ārējos procesos centrs mērķtiecīgi samazina papīra dokumentu izmantošanu, dodot priekšroku digitālajiem risinājumiem un nodrošinot dokumentu apriti elektroniskā formā, kur vien tas ir iespējams.

Noteiktais mērķis: nodarbināto kompetenču paaugstināšana un pilnveidošana

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja sasniegtās vērtības		
		Faktiskā vērtība (2024)	Mērķa vērtība (2026)	Skaidrojums
Pilnveidotas nodarbināto kompetences	Apmeklētās mācības par aktuālām tēmām profesionālās kvalifikācijas celšanai (skaits gadā)	83	25	2024. gadā mērķa vērtība tika pārsniegta, jo Valsts administrācijas skolas piedāvājumā bija vairāki jauni un profesionālajai kvalifikācijai būtiski aktuāli mācību temati. Ņemot vērā to, ka lielākā daļa mācību valsts tiešās pārvaldes iestāžu nodarbinātajiem bija pieejamas bez maksas, tās varēja apmeklēt visi centra nodarbinātie, nodrošinot plašu līdzdalību un kompetenču pilnveidi.
	Nodarbināto īpatsvars, kuri apmeklējuši vismaz vienas mācības gada laikā (%)	100	100	Atbilst plānam.
	Apmeklētās mācības digitālo prasmju uzlabošanai un drošas digitālās vides veicināšanai (skaits gadā)	15	3	Valsts administrācijas skola nodrošināja plašu un daudzveidīgu mācību piedāvājumu digitālo prasmju pilnveidei, kas ļāva centra nodarbinātajiem apgūt aktuālās zināšanas un stiprināt kompetences

	Nodarbināto īpatsvars, kuri apmeklējuši vismaz vienas mācības gada laikā digitālo prasmju uzlabošanai un drošas digitālās vides veicināšanai (%)	87	60	digitālās darba vides efektīvākai izmantošanai.
--	--	----	----	---

Secinājumi

- Kopumā norit stabila virzība uz centra darbības stratēģijā izvirzīto mērķu un noteikto rezultātīvo rādītāju vērtības sasniegšanu 2026. gadā.
- Darbības rezultatīvie rādītāji valodas kontroles jomā izpildīti daļēji. Valsts valodas lietošanas jomā konstatēto pārkāpumu īpatsvars ir salīdzinoši augsts. Lai sekmētu Valsts valodas likuma un citu ar valsts valodas lietošanu saistīto normatīvo aktu ievērošanu, būtiski turpināt attīstīt sadarbību ar citām institūcijām, paplašināt sabiedrības informēšanu un konsultēšanu, sniedzot sabiedrībai skaidrojumus par Valsts valodas likuma un uz tā pamata izdoto normatīvo aktu prasību piemērošanu.
- Novērojama tendence uzlabot darba kvalitāti un procesu efektivitāti, īpaši iekšējās kapacitātes stiprināšanā un profesionālo kompetenču pilnveidē, ievērojami pārsniegts apmeklēto mācību plānotais skaits, tostarp mācības digitālo prasmju pilnveidošanai.
- Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas jomā sasniegti kvalitatīvie un kvantitatīvie rādītāji. Viena laiku, ņemot vērā termini.gov.lv platformas tehnoloģisko novecošanos, nepieciešams izvērtēt iespējas piesaistīt papildu finansējumu tās modernizācijai.
- Sabiedrisko palīgu institūta paplašināšana norit lēni, interese par sabiedriskā darba veikšanu valodas jomā ir samazinājusies, iespējams ģeopolitiskās situācijas dēļ. Sabiedrība labprātāk izvēlas citas (sociālās) jomas, kurās darboties kā brīvprātīgajiem.



Mērķu sasniegšanu kavējoši faktori – sabiedrības pārmērīgā politizācija, kas būtiski apgrūtina valsts tiešās pārvaldes iestāžu lēmumu savlaicīgu un pilnvērtīgu izpildi, un iestādes personāla mainība, kura samazina darbaspēka resursus, kā arī ierobežotie finanšu līdzekļi, kas apgrūtina konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanu, mūsdienīgu digitālo risinājumu ieviešanu un informatīvās darbības paplašināšanu.

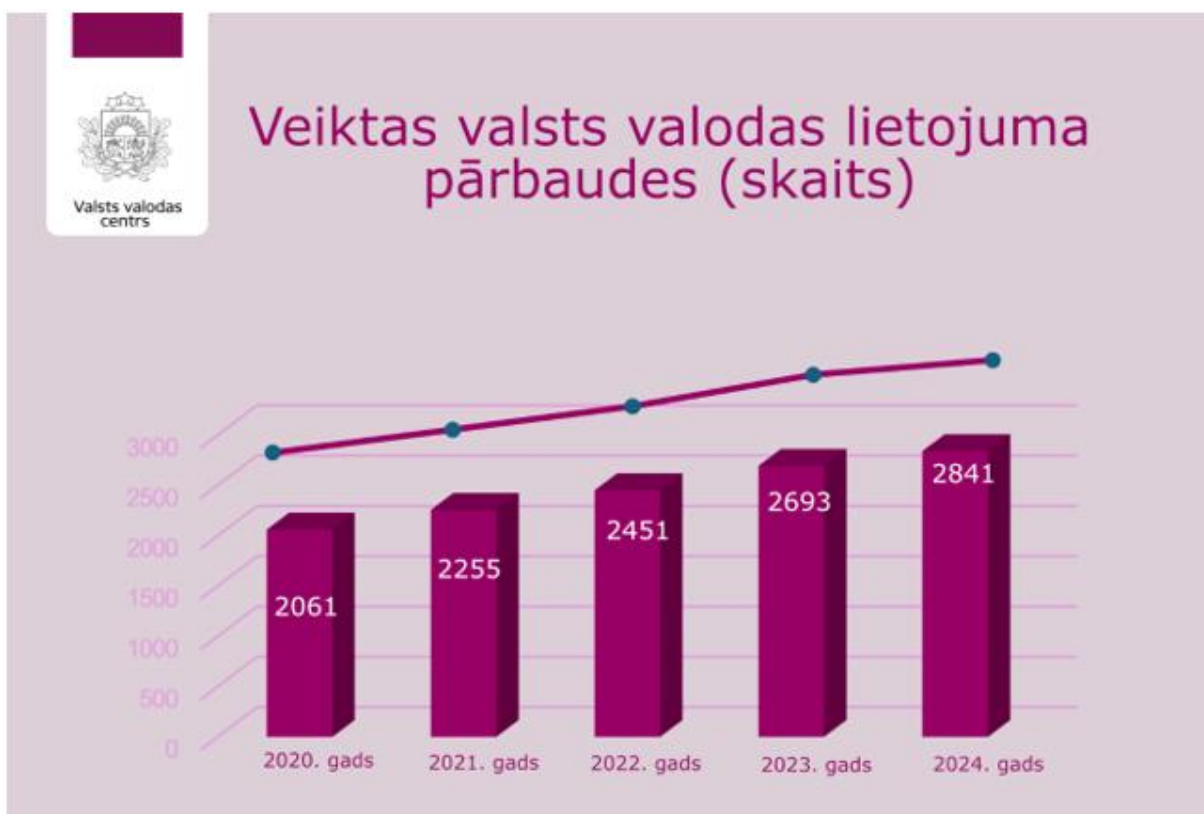


Mērķu sasniegšanu veicinoši faktori – iestādes personāla augstais profesionālās kvalifikācijas līmenis un darba pieredze, kā arī sabiedrības izpratne par valodu kā konstitucionālu vērtību.

2.4. Papildinformācija par normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli valsts valodas lietošanas jomā

➤ Pārskata gadā veikta 2841 (2023. gadā – 2693) valsts valodas lietošanu regulējošo normatīvo aktu prasību izpildes pārbaude. Uzsākti 892 (2023. gadā – 824) administratīvo pārkāpumu procesi, no tiem izbeigti – 13. Divos gadījumos pieņemts lēmums par atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu. Pieņemti 879 lēmumi par soda piemērošanu: naudas sods piemērots 706 gadījumos (piemēroto naudas sodu kopsumma 98 110 eiro), savukārt brīdinājums piemērots 173 gadījumos.

➤ Analizējot datus par veiktajām valsts valodas lietojuma pārbaudēm pēdējo piecu gadu laikā, ir novērojams, ka veikto pārbažu skaits arvien pieaug. Tas apliecina ne tikai valsts valodas lietojuma kontroles pieaugošo nozīmi sabiedrībā, bet arī liecina par stabilu tendenci uz ilgstošu augstas slodzes darbu, kas no Valsts valodas centra personāla prasa nemainīgi augstu darba efektivitāti, elastību un spēju nodrošināt kvalitāti pastāvīgi paaugstināta pieprasījuma apstākļos.



➤ Izskatītas 1465 (2023. gadā – 1206) fizisko un juridisko personu sūdzības par iespējamajiem pārkāpumiem valsts valodas lietošanas jomā.

➤ Izskatīti 23 iesniegumi par atbrīvošanu no pasākumu tulkošanas valsts valodā.

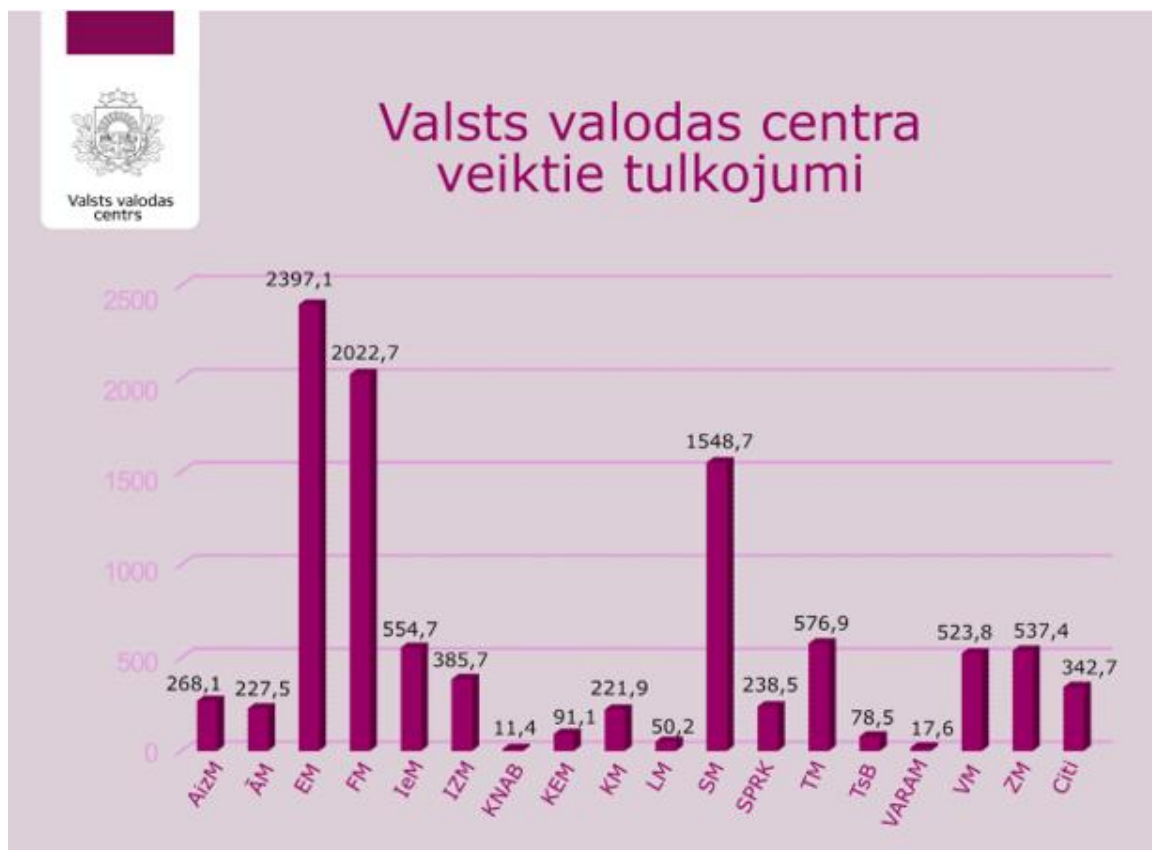


Prognozes par attīstības dinamiku – administratīvo pārkāpumu skaits būtiski nemazināsies, darba intensitāte paliks nemainīgi augsta. Joprojām līdztekus kvantitatīvajiem rādītājiem būs būtiski arī kvalitatīvie rādītāji; paaugstināsies centra amatpersonu atbildība par darba izpildes kvalitāti un pieņemto lēmumu pareizību.

2.5. Papildinformācija par tiesību aktu tulkošanu

➤ Pārskata gadā atbilstoši ministriju pieprasījumiem centrs tulkoja starptautiskos līgumus, memorandus, hartas, konvencijas, to grozījumus un paskaidrojošos ziņojumus, protokolus un reglamentus, deklarācijas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus, starptautiskos standartus, stratēģijas, rezolūcijas, Eiropas Padomes Ministru komitejas un Komisijas ieteikumus, Apvienoto Nāciju Organizācijas vispārējos komentārus. Tika tulkotas vadlīnijas, norādījumi un rokasgrāmatas, kuras izstrādājusi Eiropas Komisija, Starptautiskā jūrniecības organizācija, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, Apvienoto Nāciju Organizācija, Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija, Eiropas Aviācijas drošības aģentūra un Medicīnisku ierīču koordinācijas grupa. Tulkoti arī vairāki Pasaules Antidopinga aģentūras, Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes, Finanšu darījumu darba grupas, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Starptautiskās Grāmatvežu federācijas, Starptautiskās publiskā sektora grāmatvedības standartu padomes, Starptautiskās standartizācijas organizācijas, Starptautiskā akreditācijas foruma, Starptautiskās laboratoriju akreditācijas kooperācijas, Eiropas akreditācijas kooperācijas, Eirokontroles un Eiropas skolu izstrādātie starptautiskie standarti, vadlīnijas, rokasgrāmatas, zinātniskie atzinumi un tehniskie dokumenti, kā arī citi tiesību akti.

➤ Pārskata gadā lielākie starptautisko tiesību aktu tulkojumu pasūtītāji bija Ekonomikas ministrija, Satiksmes ministrija un Finanšu ministrija. Centrs iztulkoja un nodeva Ekonomikas ministrijai pieprasīto starptautisko tiesību aktu tulkojumus 1977,6 standartlapu apjomā, Satiksmes ministrijai – 1227,1 standartlapas apjomā un Finanšu ministrijai – 1102,8 standartlapu apjomā. Attiecībā uz Latvijas Republikas tiesību aktiem 2024. gadā visvairāk tulkoti Finanšu ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Veselības ministrijas pārziņā esošie tiesību akti, proti, Finanšu ministrijas pārziņā esošie Latvijas Republikas tiesību akti iztulkti 919,9 standartlapu apjomā, Ekonomikas ministrijas – 419,5 standartlapu apjomā un Veselības ministrijas – 372,2 standartlapu apjomā.



2.6. Papildinformācija par Latviešu valodas ekspertu komisijas darbu

- 2024. gadā notikušas 10 Valsts valodas centra Latviešu valodas ekspertu komisijas (LVEK) sēdes. Svarīgākie lēmumi:
- komisija atbalstīja priekšlikumu nosaukumu **“Malēnija”** attiecināt uz Vidzemes ziemeļaustrumu daļu, kurā runā augšzemnieku dialekta dziļās latgaliskās izloksnes;
 - komisija vienojās par kartēs lietojamā velosipēdistu ceļa ieteicamo saīsinājuma formu **“veloc.”**;
 - eksperti nolēma atbalstīt priekšlikumu vienmēr lietot pilnu vārdu **“bankomāts”** bez saīsinājumiem (piemēram, *ATM*), taču nepieciešamības gadījumā norādei uz bankomātu var pievienot attiecīgo piktogrammu;
 - noraidīts priekšlikums par latviešu valodā tradicionāli lietoto nosaukumu **“musulmanis”** un **“musulmaniete”** aizstāšanu ar nosaukumiem “muslims” un “muslima”;
 - atbalstīts priekšlikums iekļaut vārdu **“māsība”** latviešu valodā kā iederīgu latviešu valodas vārddarināšanas sistēmā un lietojamu bez ierobežojumiem;
 - komisija publicējusi skaidrojumu par dzimumneitrālu apzīmējumu nebinārām personām latviešu valodā, skat.: <https://www.vvc.gov.lv/lv/jaunums/par-dzimumneitralu-apzimejumu-nebinaram-personam-latviesu-valoda>;
 - jautājumā par angļu valodas apzīmētāja *semipro* atbilstmi latviešu valodā eksperti atbalstīja adjektīvu formu **“pusprofesionāls”** un **“semiprofesionāls”** lietojumu;
 - precizējot LVEK 2021. gada 8. decembra sēdes lēmumu, ekspertu komisija vienojās, ka japāņu zaļās tējas lapu pulvera nosaukums *macha* latviešu valodā atveidojams formā **“mača”**.

➤ LVEK Vietvārdu apakškomisijā 2024. gadā turpināta Latvijas ģeogrāfisko nosaukumu tabulu izskatīšana, noskaidrojot un precizējot dabas objektu nosaukumu pareizrakstību visos novados, lai ieteiktu pēc iespējas pareizākas, attiecīgā kultūrvēsturiskā novada tradīcijai un vietējam valodas lietojumam atbilstošas oficiālo vietvārdu un oficiālo paralēlnosaukumu formas. Gatavoti atzinumu projekti pašvaldību domēm vai to būvvaldēm par ielu nosaukumu piešķiršanu un maiņu pilsētās un novados, par nekustamo īpašumu nosaukumiem novados un par citu adresācijas objektu nosaukumiem. Personām un institūcijām sniegti 797 atzinumi par oficiālo vietvārdu priekšlikumiem un adresu noteikšanu, kā arī 10 rakstiskas un 20 mutiskas konsultācijas, kopā par 1880 vietvārdiem. Visvairāk atzinumu sniegts Dienvidkurzemes novada pašvaldībai un Būvvaldei (350), Siguldas novada pašvaldībai (113) un Jelgavas novada pašvaldībai (91).

➤ LVEK Latgaliešu rakstu valodas apakškomisijā saskaņots valstu un iedzīvotāju nosaukumu saraksts, kas publicēts centra tīmekļvietnē un atvērto datu portālā, skat.: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/valstu-un-iedzivotaju-nosaukumi-latgaliski>. Apakškomisijā saskaņots un publicēts “Līvānu novada vietvārdu saraksts latgaliski”, kas skatāms atvērto datu portālā: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/livanu-novada-vietvardu-saraksts-latgaliski>. 2025. gadā un turpmāk paredzēts šo datu kopu papildināt ar citu Latgales novadu vietvārdiem.

2.7. Būtiskākie pakalpojumi

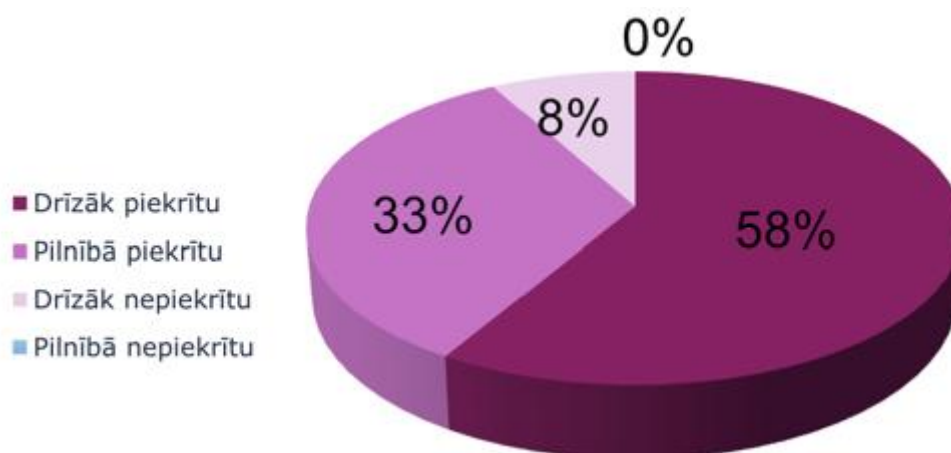
➤ Konsultāciju sniegšana fiziskām un juridiskām personām jautājumos par valsts valodas lietošanas jomu reglamentējošo normatīvo aktu piemērošanu. Pārskata periodā sniegtas **1228 konsultācijas, tostarp sabiedrisko palīgu sniegtās konsultācijas** par valsts valodas lietojumu publiskajā informācijā.

- Lai nodrošinātu dokumentu **tulkojumu pieejamību sabiedrībai**, jaunākie tulkojumi katru mēnesi tiek publiskoti centra tulkojumu katalogā, kas pieejams centra tīmekļvietnē. Vienlaikus Latvijas Republikas tiesību aktu tulkojumi ar “Latvijas Vēstneša” starpniecību tiek publiskoti arī tiesību aktu portālā Likumi.lv.
- Konsultāciju sniegšana Eiropas Savienības iestādēm, valsts pārvaldes iestādēm, privātpersonām un juridiskām personām, tostarp par latgaliešu rakstu valodas normām un pareizrakstību. Pārskata periodā sniegta **301 konsultācija par 765 valodas vienībām**.
- Institūciju sadarbības nodrošināšana Latvijas vietvārdu statusa noteikšanā. Institūcijām sniegti **787 atzinumi par 1880 oficiālo vietvārdu priekšlikumiem**.
- Pēc valsts pārvaldes iestāžu pieprasījuma – atzinumu sniegšana par tulkojumu valodas un terminoloģijas kvalitāti – pārskata periodā izvērtēts **2 kļūdu labojumu priekšlikumi** (*corrigendum*) attiecībā uz publikotajiem Eiropas Savienības tiesību aktiem.
- Lai iepazīstinātu skolēnus un studentus ar centra darbību, Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departaments un Valodas kontroles departaments Ēnu dienā uzņēma sešus skolēnus, kuri ēnoja centra terminoloģi, literāro redaktori, tulkotāju un juriskonsultu. Pārskata gadā Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departamentā tika nodarbināti divi praktikanti.
- 2024. gadā uz trauksmes cēlēju e-pastu tika saņemti **16 ziņojumi (iesniegumi)**, no kuriem par trauksmes cēlēju ziņojumiem tika atzīti seši. Divi trauksmes cēļi ziņojumus bija iesnieguši, izmantojot tiešsaistes formu trauksmescelejs.lv, četri iesniegumus iesniedza izmantojot e-pastu.

2.8. Pārskats par centra vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

- Lai nodrošinātu atbildīgu un efektīvu iestādes darbību, centrs uztur iekšējās kontroles sistēmu, kuras ietvaros tiek apzināti, novērtēti un pārvaldīti darbības riski. Iekšējās kontroles sistēma ir izveidota atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem¹⁴ par iekšējās kontroles un riska vadības pamatprincipiem publiskajā sektorā.
- Lai noskaidrotu sabiedrisko palīgu apmierinātību ar veicamo darbu, sadarbību ar centru un iespējamiem ieteikumiem sabiedrisko palīgu institūta darbības pilnveidošanai, 2024. gadā centrs izstrādāja “Sabiedrisko palīgu aptauju”. Aptauja tika veikta tiešsaistes platformā “VisiDati.lv”, lai nodrošinātu anonimitāti un veicinātu brīvāku viedokļu izteikšanu un komentāru sniegšanu. Aptaujas rezultāti liecina, ka lielākā daļa respondentu ir apmierināti ar sabiedriskā palīga darbu (1. attēls), sadarbību un komunikāciju ar centru un darba organizāciju no centra nodarbināto puses. 2024. gada nogalē tika rīkotas sabiedrisko palīgu mācības, kurās tika iekļauti juridiskie jautājumi valsts valodas jomā, latviešu valodas jautājumi, personas datu aizsardzība un saskarsmes psiholoģija. Pēc mācībām sabiedriskie palīgi atzinīgi vērtēja pasniedzēju sniegto informāciju un aptaujā norādīja, ka arī turpmāk labprāt piedalītos centra rīkotajās mācībās un vēlētos tās biežāk (attālinātā pieslēgšanās tika uzsvērtā kā laba iespēja).

¹⁴ Ministru kabineta 2012. gada 8. maija noteikumi Nr. 326 “Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmu tiešās pārvaldes iestādēs”.



- Lai novērtētu sadarbību tulkošanas un tulkojumu saskaņošanas procesā, informācijas apmaiņu, tulkojumu un terminoloģijas kvalitāti, iekļaušanos termiņos u. c. ministrijām nozīmīgus aspektus, tika veikta Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departamenta klientu aptauja. Aptaujas anketas aizpildīja Ārlietu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Tieslietu ministrijas, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas un Zemkopības ministrijas pārstāvji, kā arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas pārstāvji. Sadarbību minētās iestādes kopumā vērtē kā labu un ļoti labu. Tulkojumi un terminoloģija kopumā ir labā kvalitātē, tulkojumi lielākoties veikti noteiktajos termiņos. Tulkojumu saskaņošanas process, lai gan reizēm iekavējas, norit konstruktīvi. Centra darbinieki tiek vērtēti kā atsaucīgi, elastīgi un orientēti uz iespējami labākā rezultāta sasniegšanu.

- Pēc iespējas regulāri tiek atjaunota datorizētās tulkošanas programmatūra “SDL Trados” un serveris “SDL Groupshare”, tādējādi nodrošinot centra iekšējo tulkošanas un terminoloģijas resursu stabilitāti un pieejamību pakalpojumu sniedzējiem un centra darbiniekiem.

2.9. Sabiedrisko palīgu darba izpilde

2024. gadā centrā darbojās 24 sabiedriskie palīgi (Rīgā – 12; Jūrmalā – 2; Ventspilī – 1; Daugavpilī – 1; Aizkraukles novadā – 1; Augšdaugavas novadā – 1; Dienvidkurzemes novadā – 1; Jēkabpils novadā – 1; Ķekavas novadā – 1; Ogres novadā – 1; Smiltenes novadā – 1; Talsu novadā – 1). Sabiedriskie palīgi snieguši 324 konsultācijas, konsultāciju ilgums – 132 stundas 38 minūtes. 148 konsultācijas (45 %) sniegtas pa tālruni; 107 konsultācijas (33 %) personīgi, klātienē; 69 konsultācijas (22 %) sniegtas elektroniski.

Konstatējot neatbilstības Valsts valodas likuma prasībām, aptuveni 80 % gadījumu sabiedriskie palīgi snieguši konsultācijas pēc savas iniciatīvas, bet iedzīvotāji vērsušies pēc konsultācijas 20 % gadījumu. Konsultācijas sniegtas galvenokārt par gramatiskajām kļūdām publiskajā informācijā – 283 konsultācijas (87 %).

Sabiedriskie palīgi ne tikai konsultējuši, bet arī popularizējuši Sabiedrisko palīgu institūtu, sniedzot interviju “Ikdienu bez “Ziemeļlatvijas” reģionālajā laikrakstā “Ziemeļlatvija”, kā arī “Latvijas Avīzē” publicētajā rakstā “Iedvesmosim runāt valsts valodā”, piedaloties pilsētveidotāju diskusijās par latviešu valodas ietekmes palielināšanu. Viens no

sabiedriskajiem palīgiem ir pieteicies palīdzēt gramatikas sakārtošanā Latvijas Karjeras attīstības atbalsta asociācijai komunikācijas stratēģijas izveidē.

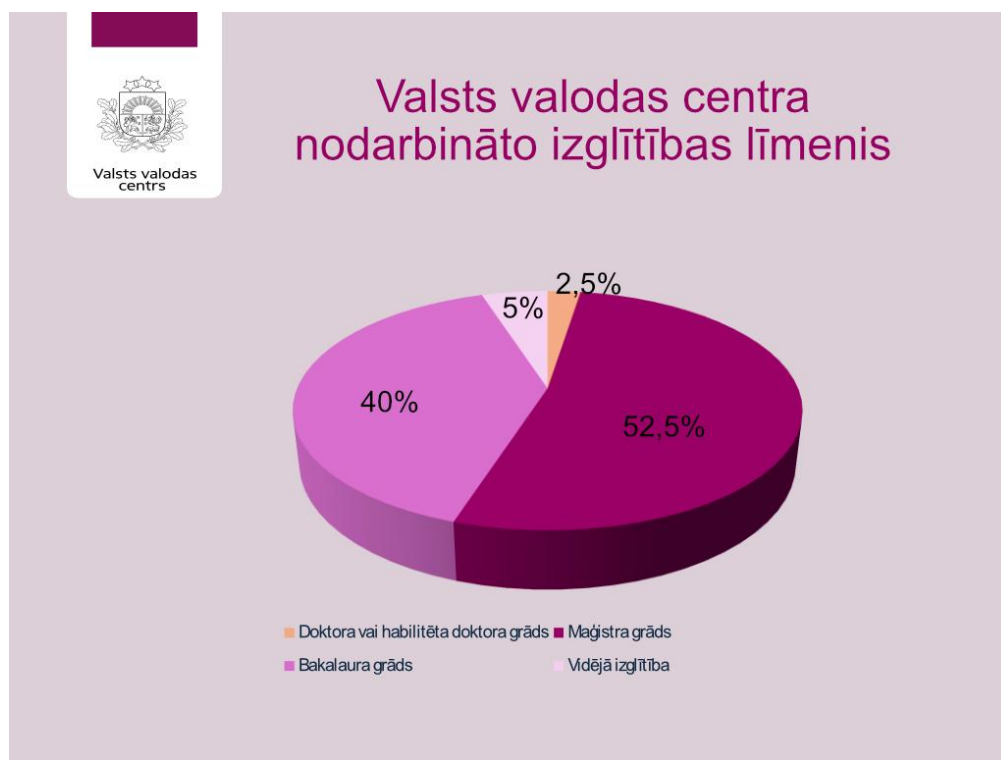
Sabiedriskie palīgi sekojuši latviešu valodas normu ievērošanai izglītības iestāžu sociālo mediju kontos. Tāpat sabiedriskie palīgi norādījuši uz kļūdām tīmekļvietnēs, regulāri labojuši nepilnības cenu zīmēs un nepareizus uzrakstus Rīgas Centrāltirgū. Sabiedriskie palīgi arī aktīvi līdzdarbojušies centra rīkotajās akcijās, piesakot pretendents akcijai “Latviešu valodai draudzīga vide” un “Latviešu mediju valodas balva”.

Sabiedrisko palīgu sadalījums pa reģioniem:

Reģions	Sabiedriskais palīgs
Rīga (12)	Maruta Auziņa
	Inese Kalnupe
	Tīna Koha-Rasa
	Iveta Romančuka
	Pauls Ančs
	Inga Bormane
	Zanda Redberga-Treimane
	Edgars Nadziņš
	Zane Žagare-Zaķīte
	Anna Laiviņa
	Šarlote Buša
	Raitis Apinis
Jūrmala (2)	Daņila Mihejevs
	Alise Landsberga
Ventspils	Dace Fridenberga-Samete
Daugavpils	Jana Butāne-Zarjuta
Aizkraukles novads	Ruta Jankovska
Augšdaugavas novads	Vineta Zemlicka-Ruhmane
Dienvidkurzemes novads	Sanita Dejus
Jēkabpils novads	Maija Vegnere
Ķekavas novads	Krista Alksne
Ogres novads	Sintija Gruze
Smiltenes novads	Margita Krišjāne
Talsu novads	Aija Lorence

3. PERSONĀLS

- Viens no galvenajiem personālvadības mērķiem ir ilgtermiņā piesaistīt kompetentus speciālistus, nodrošinot centram uzticēto funkciju izpildi. 2024. gadā centrā personāla mainība palielinājās, salīdzinot ar 2023. gadu (personāla mainība 2024. gadā bija 17,8 %, 2023. gadā – 9 %).
- Centrā ir 43 amata vietas, no kurām 15 ir darbinieku un 28 – ierēdņu amata vietas.
- 2024. gada 31. decembrī no centrā nodarbinātajiem 85 % bija sievietes un 15 % vīrieši. Nodarbināto vidējais vecums bija 43 gadi.
- 2,5 % no visiem centrā nodarbinātajiem ir ieguvuši doktora vai habilitēta doktora grādu, 52,5 % – maģistra grādu, 40 % – bakalaura grādu, 5 % – vidējo izglītību.



- Centrā regulāri tiek organizēti personāla kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi. Ierēdņi un darbinieki atbilstoši saviem amata pienākumiem pilnveido dažādas kompetences, apmeklējot mācību kursus, lekcijas, konferences, praktikumus, seminārus un vebinārus (lielākā daļa mācību notiek tiešsaistē), kas aptver aktuālas un nozīmīgas tēmas, piemēram, digitālo prasmju attīstība, kiberdrošība, vadība un līderība, lietvedība un arhīva pārvaldība, ētika darba vidē, personālvadība, personas datu aizsardzība, trauksmes celšana, efektīva komunikācija un saziņa ar sabiedrību, korupcijas, vadības un darba vides risku identificēšana un mazināšana, grāmatvedība, publiskās pārvaldes darbības principi, tiesiskais regulējums, sadarbības veicināšana komandā, nodarbināto labbūtība, kā arī franču, angļu un latviešu valodas zināšanu pilnveidošana.

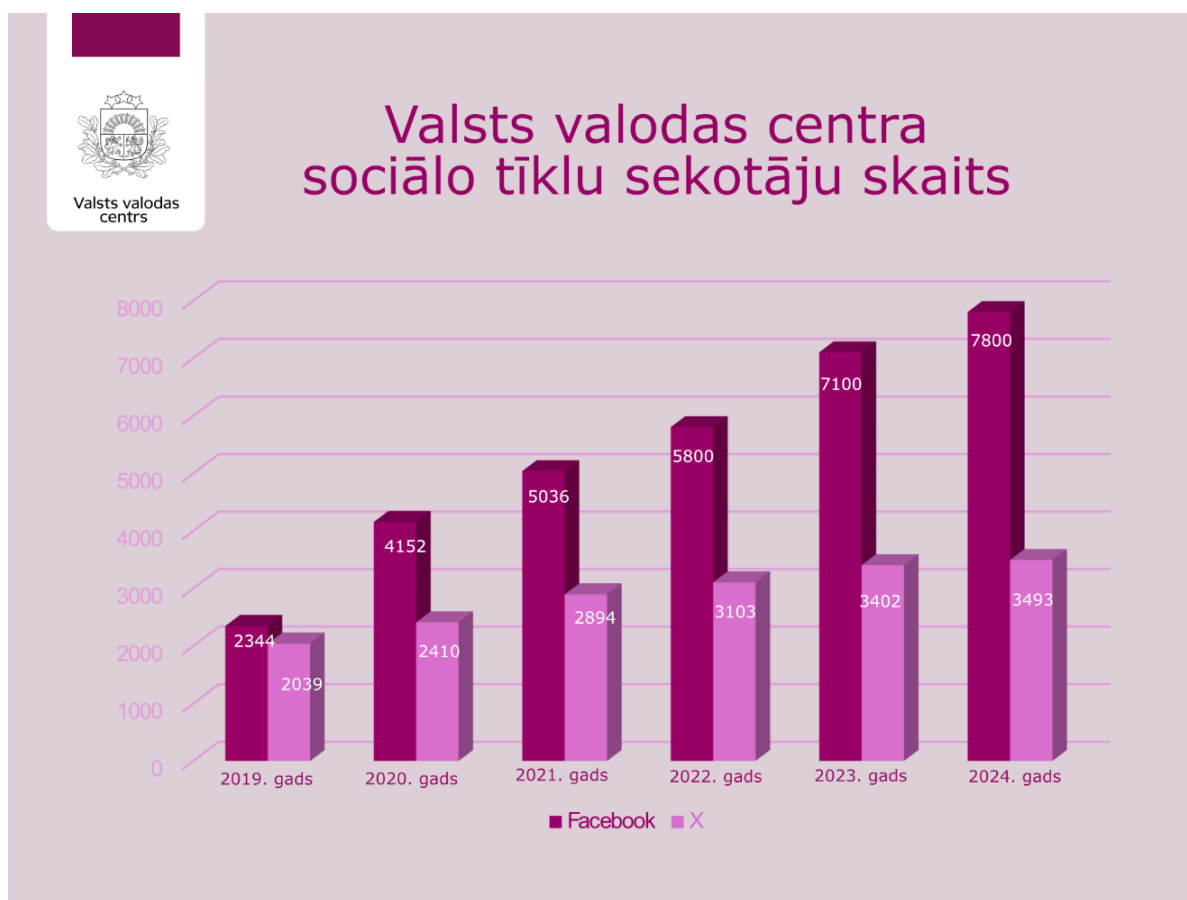
4. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

Centrs turpina aktīvi komunicēt ar sabiedrību, sniedzot gan intervijas, gan rakstiskus paziņojumus medijiem. 2024. gadā sniegtas 89 intervijas, kurās Valodas kontroles departamenta un Terminoloģijas un tiesību aktu tulkošanas departamenta nodarbinātie snieguši skaidrojumus par aktualitātēm valsts valodas un terminoloģijas jautājumos, vairākās diskusijās piedalījās un intervijas sniedza centra direktors. Centra pārstāvji sniedz komentārus par valsts valodas jautājumiem ne tikai Latvijas sabiedriskajiem medijiem, bet arī nacionālajai informācijas aģentūrai LETA, telekanāliem ReTV, TV24, 360TV un TV3, interneta ziņu portāliem DELFI, TVNET, kā arī reģionālajiem medijiem.

2024. gadā centra tīmekļvietnē publicētas 18 ziņas par centra rīkotajiem pasākumiem un 14 ziņas par citiem ar valodu saistītiem jautājumiem.

Kopumā centra tīmekļvietni gada laikā sabiedrība apmeklēja 126 292 reizes, no tām 40 465 skatījumi ir reģistrēti kā pirmreizēji (mērījumi veikti ar rīku “Google Analytics”). Visbiežāk apmeklētās tēmas bija tulkojumu katalogs, vārdadienu kalendārs, iesnieguma iesniegšana, vakances un valodas kontrole.

Pārskata periodā centrs turpināja komunikāciju ar sabiedrību sociālajos tīklos (“Facebook” un “X”). 2024. gada beigās centra lapai “Facebook” bija 7800 sekotāju, bet “X” – 3493 sekotāji. Pēdējos gados sabiedrības interese par centra darbību un pieņemtajiem lēmumiem arvien pieaug, par ko liecina arī stabils sociālo tīklu sekotāju skaita pieaugums.



2024. gadā tika turpinātas publikāciju kampaņas “Nedēļas termins” un “Nedēļas skaidrojums”. Pavisam 2024. gadā tika publicēti 23 “Nedēļas termini” un 38 “Nedēļas skaidrojumi”.

Arvien vairāk sabiedrības pārstāvju izvēlas sazināties ar centru, izmantojot “Facebook” vai “X”, lai ziņotu par pārkāpumiem valsts valodas lietošanas jomā, kā arī uzdotu jautājumus par tulkošanu un terminoloģiju. 2024. gadā sociālajos tīklos saņemta un izskatīta 221 sūdzība par iespējamiem Valsts valodas likuma pārkāpumiem.

Par godu Latvijas divdesmitgadei Eiropas Savienībā tika rīkots semināru cikls “Latviešu valodas divdesmitgade Eiropas Savienībā”, kas sastāvēja no trim semināriem: “Eiropas Savienības tiesību aktu tulkošanas pirmsākumi Latvijā”, “Juridiskās latviešu valodas attīstība 20 gados”, “Tulkotāja un tulka profesijas attīstība 20 gados”. Semināru ciklā paustās atziņas apkopotas un publicētas rakstu krājumā.

Lai sekmētu skolēnu radošās domāšanas attīstību, skaidrotu, kas ir termini, un iepazīstinātu ar Latvijas Nacionālo terminoloģijas portālu termini.gov.lv, 2024. gadā centrs otro reizi rīkoja akciju jaunāko klašu skolēniem “Uzzīmē terminu”. Akcijā piedalījās 354 skolēni no visas Latvijas.

2024. gadā centrs jau kā ikgadējo tradīciju organizēja divas akcijas, kā rezultātā sabiedrība tiek informēta gan par latviešu valodai draudzīgiem uzņēmumiem, gan arī par medijiem un raidījumu vadītājiem, kuri var lepoties ar izcilu latviešu valodas kvalitāti.



2023. gadā sadarbībā ar Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi līdzšinējā akcija “Latviešu valodas kvalitāte periodiskajā presē” pārtapa par akciju **“Latvijas mediju valodas balva”**. Akcija tika izsludināta 2023. gada 15. oktobrī, Valsts valodas dienā. Jaunā akcija var lepoties ar plašāku mērogu: tās ietvaros izvērtē valodas kvalitāti ne tikai periodiskās preses izdevumos un interneta ziņu portālos, bet arī radio, TV un audiovizuālo pakalpojumu pēc pieprasījuma raidījumu vadītāju lietotās valodas kvalitāti, un apbalvo labākos no tiem.

Akcijai tika pieteikti 76 dalībnieki, no kuriem tika noteikti laureāti piecās no sešām kategorijām. Akcijas noslēguma pasākums norisinājās 2024. gada 22. martā.

Akcijas “Latvijas mediju valodas balva 2024” laureāti

Laikraksti

- III pakāpe laikrakstam “Ventas Balss”

Žurnāli

- II pakāpe žurnālam “Lielais Detektīvs”
- III pakāpe žurnālam “Rīgas Laiks”

Interneta portāli

- I pakāpe portālam “Satori.lv”
- III pakāpe portālam “Dance.lv”

Radio raidījuma vadītāji

- I pakāpe Aritai Grīnbergai
- II pakāpe Eduardam Liniņam
- III pakāpe Inesei Vaikulei

Televīzijas raidījumu vadītāji

- I pakāpe Arnim Krauzem
- II pakāpe Artai Skujai
- III pakāpe Jānim Gestem

Veicināšanas balvas ieguva žurnāli “Avenīte” un “Ir”, interneta portāli “Lakuga.lv” un “Santa.lv”, radio raidījumu vadītāja Signe Krebse, televīzijas raidījumu vadītājs Ilmārs Tīrmanis un audiovizuālo pakalpojumu pēc pieprasījuma raidījumu vadītāji Andris Auzāns un Olga Dragiļeva.

Akcijas “**Latviešu valodai draudzīga vide**” mērķis ir apzināt, izvērtēt un apbalvot uzņēmumus, kuri visprecīzāk ievēro Valsts valodas likuma un citu normatīvo aktu prasības valsts valodas lietošanas jomā. 2024. gadā akcijai “Latviešu valodai draudzīga vide” tika pieteikti 52 dalībnieki. Akcijai varēja pieteikt visdažādāko nozaru vietējos uzņēmumus (tirdzniecības vietas, restorānus, kafējnīcas, ražotājus, amatniekus u. c.), kas pēc tam tika izvērtēti un apbalvoti trīs nominācijās – “preču ražotāji”, “pakalpojumu sniedzēji” un “tirdzniecības vietas”. Akcijā centrs apbalvo ne tikai pakalpojumu sniedzējus un tirdzniecības vietas, bet arī preču ražotājus, kas spēlē nozīmīgu lomu latviešu valodai draudzīgas vides veidošanā. Akcijas ietvaros centra mērķis ir īpaši izcelt tos uzņēmumus, kuri savām precēm pastāvīgi nodrošina nevainojamu marķējumu latviešu valodā un veiksmīgi atrod līdzsvaru starp eksporta kāpināšanu un vietējo klientu vajadzību cienīšanu. Par akcijas laureātiem tika atzīti un svinīgā pasākumā 2024. gada 31. oktobrī godināti 13 uzņēmumi.

Akcijas “Latviešu valodai draudzīga vide 2024” laureāti

Preču ražotāji

- Alus darītava “Viedi” (SIA “GZD”, Cukura iela 21, Jelgava)
- “Dabas pieskāriens” (SIA “Dabas pieskāriens”, Rīgas iela 22A–4, Limbaži)
- “Gusto” (SIA “Gusto”, Vītoli iela 14–5, Bauska)
- “Kaņepītes” (zemnieku saimniecība “Kaņepītes”, Kocēnu pagasts, Valmieras novads)
- “ABSOLŪTS ĒD” (pašnodarbināta persona Juris Lipskis, “Jaunstokas”, Krimuldas pagasts, Siguldas novads)

Tirdzniecības vietas

- “Dvietes īstais lauku saldējums” (zemnieku saimniecība “Bundzenieki”, Dvietes pagasts, Augšdaugavas novads)
- Kafējnīca-veikals “Tinte un kafija” (SIA “Konceptveikals MA:LA”, Lielā iela 7, Liepāja)
- Veikals “Milti un zīle rokā” (SIA “Divi burti”, Rīgas iela 18, Cēsis)

Pakalpojumu sniedzēji

- Restorāns “Burgers 66” (SIA “Parīt Būs”, Līvzemes iela 5, Salaspils)
- Kafejnīca-bārs “Gurķītis” (GURĶĪTIS SIA, Kalnciema iela 32A, Rīga)
- Ferma restorāns “Strauss un Kaza” (SIA “Nornieki”, Snēpeles pagasts, Kuldīgas novads)
- Kafijas konceptveikals “KUUP” (SIA “KUUP COFFEE”, N. Rancāna iela 41, Rēzekne)
- Restorāns “Upe” (SIA “Leipold”, Lielā iela 11, Liepāja)

5. NĀKAMAJĀ GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI

2025. gadā centrs turpinās veikt uzdevumus saskaņā ar centra nolikumu un plānošanas dokumentiem. Lai centra darbību stratēģiski virzītu uz valsts valodas attīstības, uzraudzības pilnveidošanu un labas pārvaldības principu ievērošanu, papildus tiek plānoti šādi pasākumi:

- informēt sabiedrību par līdzdarības iespējām Valsts valodas likuma pārkāpumu novēršanā, organizēt ikgadējās akcijas “Latviešu valodai draudzīga vide” un “Latvijas mediju valodas balva”;
- veikt pasākumus centra pakalpojumu procesu pilnveidei, tostarp pakalpojumu skaita pārskatīšana, aprakstu izvērtēšana, saņēmēju vajadzību izzināšana un pakalpojumu procesu pielāgošana, uzlabojot sniegto pakalpojumu kvalitāti, atbilstoši centra pakalpojumu vides pilnveides plānam un saskaņā ar 2024. gada 4. jūnijā Ministru kabineta sēdē apstiprinātā “Pakalpojumu vides pilnveides plāna 2024.–2027. gadam” pasākumiem;
 - turpināt sociālo tīklu kampaņas “Nedēļas skaidrojums” un “Nedēļas termins”;
 - organizēt akciju skolēniem nolūkā iepazīstināt ar Latvijas Nacionālo terminoloģijas portālu termini.gov.lv;
 - turpināt sabiedrībai sevišķi svarīgu tiesību aktu tulkošanu steidzamības kārtā;
 - veikt centram deleģētajā Pasākumu plānā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2024. līdz 2026. gadam iekļauto svarīgāko Latvijas Republikas normatīvo aktu tulkojumus un to pastāvīgu atjaunināšanu atbilstoši normatīvo aktu grozījumiem;
 - nodrošināt LVEK darbību un sabiedrības informēšanu par svarīgākajiem LVEK lēmumiem, lai sekmētu valsts valodas aizsardzību un attīstību;
 - turpināt tehniski un organizatoriski atbalstīt LVEK Latgaliešu rakstu valodas apakškomisijas darbību un nodrošināt apakškomisijas izstrādāto rakstu valodas normu pieejamību sabiedrībai, publiskojot tās centra tīmekļvietnē latgaliešu rakstu valodai īpaši veltītā sadaļā, kā arī efektīvāk skaidrot komisijās pieņemtās normas plašākai sabiedrībai;
 - sasaukt Kalendārvārdu ekspertu komisijas sēdi, lai lemtu par jaunu personvārdu iekļaušanu tradicionālajā un paplašinātajā kalendārvārdu sarakstā;
 - veikt plānveida klātienes pārbaudes tirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas un citu pakalpojumu jomu uzņēmumos;
 - īstenot kontroles programmu pašvaldību izglītības iestādēs;
 - informēt sabiedrību par aktuāliem jautājumiem valsts valodas lietošanas jomā;
 - rīkot vismaz divus seminārus/vebinārus, iesaistot nozaru profesionāļus, citu valsts pārvaldes iestāžu pārstāvjus un sabiedrību, lai sekmētu valsts valodas lomas palielināšanu tautsaimniecībā;
 - informēt sabiedrību par valodas lietojumu priekšvēlēšanu aģitācijā pirms pašvaldību domju vēlēšanām;
 - turpmāk ik gadu centra tīmekļvietnē un/vai atvērto datu portālā (<https://data.gov.lv/lv>) publiskot vismaz divas jaunas atvērto datu kopas un tās pastāvīgi uzturēt;
 - nodrošināt centra grāmatvedības un personāla lietvedības procesu standartizēšanu un pievienošanu vienotajam pakalpojumu centram grāmatvedības uzskaites un centralizētas grāmatvedības un personāla lietvedības, budžeta plānošanas un finanšu vadības risinājumu platformas pakalpojuma saņemšanai;
 - uzsākt tieslietu resora mašīntulkošanas un valodas rīku projektu, kura ietvaros tieslietu resora vajadzībām tiktu izveidots mašīntulkošanas rīks, kā arī dažādi ikdienas darbā noderīgi valodas rīki.